

PRZECHADZAĆ SIĘ (53) *vb impf*

przechadzać się (53), [**przechodzać się**].

się (32), się (21).

e jasne; w *inf* -cha- (4) *Calag*, *MWilkHist*, *CzechEp*, *NiemObr*, -chã- (2) *Mącz*, *ZbylPrzyg*; w pozostałych formach -chã- (40), -cha- (3); -chã- : -cha- *RejWiz* (5:1), *HistRzym* (5:2); przechodzać się z tekstu nieoznaczającego ó; drugie a jasne.

inf przechádzać się (6). ◇ *praes 1 sg* przechádzam się (2), [*przechodzam się*]. ◇ *3 sg* przechádza się (4). ◇ *3 pl* przechádzają się (1). ◇ *praet 1 sg m* -m się przechádział (1). ◇ *2 sg m* -ś się przechádział (1). ◇ *3 sg m* przechádział się (14). *f* przechádzała się (2). ◇ *1 pl m pers* -chmy się przechádzali (1). ◇ *3 pl m pers* przechádzali się (2). ◇ *fut 1 sg m* będę się przechádział (2) *Leop*, *WujNT*, będę się przechádzać (1) *NiemObr*. ◇ *2 sg m* będziesz się przechádział (1). ◇ *3 pl m pers* będą się przechádzali (1). ◇ *imp 2 sg* przechádzaj się (3). ◇ *2 pl* przechádzajcie się (1). ◇ *con 3 sg m* by się przechádział (1). ◇ *3 pl m pers* by się przechádzali (1). ◇ *part praes act* przechádzając się (8).

Sł stp: przechadzać się, *Cn*: przechadzać się, *Linde XVII – XVIII w. s.v. przejść*: przechadzać się.

Przemieszczać się pieszo, chodzić; wędrować; udawać się; deambulare HistAl, Vulg, PolAnt, Calag, Cn; ingredi HistAl, PolAnt; inambulare Vulg, Cn; transire PolAnt, Vulg; perreptare Mącz, PolAnt; spatari Calep, Cn; adambulare, ambulare, ire PolAnt; facere spatium, obambulare, prodeambulare Cn (53) :

przechadzać się do kogo, do czego (3): *LubPs K2v*; Skoro w śmrotny grob męża swego zawarła/ Więcej się w domku swym ona nie otwiera: Niechciała się przechadzać y do swej rodziny/ Nie pragnęła biesiady/ y żadnej gościny. *ZbylPrzyg B2v*; [Folwark swy zawsze blizu Miasta buduy [...]/ który jeśli chędogo zbudujesz/ tym radniey się do niego będziez przechadzał *Cresc 1571 19*]. *Cf* *przechadzać się z czego do czego*.

przechadzać się z czego do czego (1): A w tymże domu mieszkaćcie/ iedząc y pijąc to co v nich jest. [...] Nie przechadzajcie się z domu do domu. *WujNT Luc 10/7*.

przechadzać się przez co (1): Niektorego dnia gdy [Aleksander] się przechadzał przez ono miejsce gdzie stał on koń nieumierzony/ [...]/ dziwował się bardzo *HistAl A8v*.

przechadzać się między kim (1): Ale Iesus już się nie iawnie przechadzał między ludmi [tj. *Judejczykami*]/ ale poszedł (z onąd) do krajiny blisko pułtynie *BudNT Ioann 11/54*.

przechadzać się po czym (3): Nie zwodź bitwy z człowiekiem gniewliwym/ ani się z nim po pułczy przechadzaj/ abowiem on [...] gdzie nie będziez miał ratunku/ zamorduje cię. *BibRadz Eccli 8/19; RejPos 170. Cf Zwrot*.

Zwrot: »przechadzać się po ziemi« (1): A tak powstań/ a przechadzaj się po tej ziemi [*ambula per terram*]/ tak na dłużą iako y na szerszą/ abowiem ja dam tobie. *BibRadz Gen 13/17*.

W przen (1) : (*did*) Iezus [do *Lucypera*]. (–) [...] Już się nie będziez przechadzał Ani ludzi więcej zdradzał. *MWilkHist Fv*.

a. *Chodzić powoli (dla zdrowia lub przyjemności), spacerować* (42) : *FalZioł V 65*; Oni to rozmawiają a Wenus tekliwa/ Szła się też przechadziąc/ [...] Prosto do oney rury [tj. *do źródelka*]/ gdzie oni dwaj stali *RejWiz 39, 180*; Perrepto, Vítawicznie się przechadzam. *Mącz 352c; Górndworz P2; Thedy*

Anáthágor Kfiążę miáftá tego przechadzáiác fie y ogládał łodzi goścínfkie *HistRzym* 22, 78, 102v; Spatziren. Przechádzác się. Deambulare. *Calag* 455a; iednák tego zdánia łwego nie odłtępuie/ iż nie Bog był widzian [przez Adama w raju] y nie Bog się przechadzał/ ále Anioł. *CzechEp* 262, 262; Spatior – Przechad zámfie. [!] *Calep* 995b; *WujNT Luc* 12/37; [Poft cibum deambulo. Ich łpacier noch dem effen. Przechodzam fie po gedzeniu. *HeydenColl Hv*].

przechadzać się z kim (1): poiáwłzy krolowa zá rękę Alexandrá i w wiodłá go łamego do łóźnice/ [...] á ták przechadzáiác fie łnim/ wełzłá łnim do inłzego gmáchu *HistAl* L7.

przechadzać się po czym (9): Gdzyełz ony wirydarze/ á gdzyełz ony ładki/ Coł fie po nich przechadzał/ á zá tobá dzyatki. *RejWiz* 84, 54v; ktory [*Mardocheusz*] przechadzał fie ná káždy dzień po przedłionku onego domu *Leop Esth* 2/10; A gdy Krol Izráełłki przechadzał się po murze/ oto zá nim wołáłá niewiáftá mowiác/ Rátuy mię Krolu moy pánie. *BibRadz* 4.Reg 6/26, *Dan* 13/7, *Ioann* 10/23; *BielKron* 1v; *BudBib Dan* 13/35[36]; Kędy był/ álbo vlęgl? kędy Ták prędko iest náleźion? (–) przechadzał fie tędy Po podworzu. *GosłCast* 67.

przechadzać się dokąd (1): wthen czás gdy iedli [*Węgrzy zaproszeni przez Solimana*]/ przechadzáli fie Turcy do miáftá po dwu po trzy [...]/ nic po łobie niedáiác znác áby miáfttho mieli wziác *BielKron* 313.

przechadzać się gdzie (12): Alexander tedy włzedłzy ná páłac á przechadzaiác fie w nim/ dziwował fie bárzo onemu miłternemu budowánium *HistAl* F8v; Bo tám [*w ogrodzie leniwego chłopá*] rychley pokrzywy/ ieźyny/ á łopian Naydzyełz/ niźli Rozmáryn gdzye fie przechadza pan. *RejWiz* 56; Tedy się Iezus przechadzał po kołściele w przyłionku Sałomonowym [!] *BibRadz Ioann* 10/23; Potym Ionátás Iednego czáfu przechadzáiác fie podle morzá vyrzał ieden okręt ná ktorym było známie miáftá iego *HistRzym* 64, 14v, 16v, 102v; *MWilkHist* F4; Iż go [*Chrystusa jako Boga*] Iákob widział twarzą w twarz: ábo gdy się przechadzał w ráiu/ chłódzac się południowym wiátre *CzechEp* 185, 261; *CiekPotr* 19; *PudłDydo* B. Cf teź *przechadzać się po czym*.

W połączeniu szeregowym (1): tedy fie im [*młdzieńczykom naukę upracowanym*] bedzie ná czás godziło albo iakmiarz odpoczywać/ albo się polekku przeieźdzać/ albo się roskofźnie przechadzać *KwiatKsięż* P2v.

W przeciwstawieniu: »leżeć ... przechadzać się« (1): Qui meliusculus esse coepit adiicere debet exercitationem, Który fie poczał lepiej mieć ná zdrowiu/ nie ma leżeć ma fie przechadzać. *Mącz* 214c.

W porównaniu (1): (*did*) Iezus [*do Adama*]. (–) [...] Boł fie ty náuczyl w Ráiu Przechádzác iáko po gáiu. *MWilkHist* F4.

W charakterystycznych połączeniach: *przechadzać się do miasta*; *przechadzać się wedle* (*podle*, *u*) *morza* (3); *przechadzać się z laseczką*; *przechadzać się po kołściele*, *po murze*, *po podworzu*, *po polu*, *po przedsionku domu*, *po raju*, *po sadzie* (*sad(k)u*) (4); *przechadzać się w ogrodzie*, *w przysionku*, *w raju* (3); *przechadzać się na każdy dzień*, *po jedzeniu*, (*skoro*) *po południu*, *z południa*, *trzy albo cztery dni*; *przechadzać się rozkosźnie* (*z rozkoszy*) (2), *ustaw(icz)nie* (2); *przechadzajác się iść*, *mijać* [*kogo*].

Zwrot: »i tam i sam się przechadzać« (1): Tákże fie y tám y łám [*królowa Rozkosz po łące*] pięknie przechadzáłá/ A z onym fraucymerem łobie rozmawiáłá. *RejWiz* 25v.

[Szereg: »przejeżdżać się i przechadzać«: żeby dobrze, aby się tam pod czas jej kro⟨lewska⟩ m(iłość) gdzie niedaleko przejeżdżać i drugdy też przechadzać raczyła *ListyPol II 1548/123.*]

Przen (4) :

przechadzać się w kim (3): Leop 2.Cor 6/16; NiemObr 12; Abowiem wy ielście kościołem Bogá żywego/ iáko mowi Bog: Iż będę miefzkał y przechadzał się w nich/ y będę Bogiem ich/ á oni będą ludem moim. WujNT 2.Cor 6/16 [przekład tego samego tekstu Leop, NiemObr].

*przechadzać się gdzie (1): Ey oglądaj tę sławną v Florijana winnicę [tj. drukarnię] [...] Na wśze ftrony gałęzi roztoczyła, Ze by się w niey Polaczy zawżze przechadzali *FalZiołSpicz V 119v.**

b. *Idąc mijać coś lub kogoś, iść obok czegoś (2) : Ale gdy wieczor nádchodził/ wyfzedł Iezus z miaftá. A gdy się ráno przechadzáli/ vyzreli iż figowe drzewo [które Jezus poprzedniego dnia przeklął] z korzeniá wśchło. *BibRadz Mar 11/20.**

*Przen [mimo co] (1) : Czemuż wśdy Pánye chcefz k yey [winnicy pańskiej] wyełkyey zelżywości Popśłowác ten płot yey áby yá wytárgáli/ Ci ktorzy mimo nyę będą się przechadzáli [qui praetergrediuntur viam *Vulg Ps 79/13*]. *LubPs S3v.**

Synonimy: chodzić, iść, udawać się, wędrować; a. spacerować; b. mijać, przemijać.

Formacje współrdzenne cf CHODZIĆ.

Cf PRZECHADZAJĄCY SIĘ, PRZECHADZANIE

MC